

דברי הימים

ליקוטי דברי תורה על פרשת השבוע

נלקח מספר "שערי חיים" על פרשיות השבוע של מורינו הרה"צ שליט"א

זמני השבת

- 4:08 הדלקת הנרות:
- 4:23 מנחה וקבלת שבת:
- 9:30 פירות טיש:
- 5:34 עלות השחר:
- 7:06 נץ החמה:
- 8:00 דף היומי:
- 9:00 שחרית:
- 9:24 - 8:48 סופ"ז ק"ש:
- 11:44 הצות:
- 12:14 מנחה גדולה:
- 4:15 מנחה וסעודה ג':
- 5:16 מוצאי שב"ק:
- 5:36 מוצאי שב"ק - ר"ת:
- 6:25 אבות ובנים:
- 7:25 דף היומי מוצש"ק:

זיכוי הרבים

רכשו לכם זכות הפצת הגיליון 'דברי חיים' להצלחה ולסיד"ש בכל הענינים או להנצחת קרוביכם.

kehiladivreichaim@gmail.com

נדבת

הדפסת הגיליון והפצתו

לעי"נ

האשה החשובה

והכבודה מרת יהודית

חנה מקסוול ע"ה בת

הר"ר שלמה וויט צ"ל

נלב"ע כ"ז ניסן התשנ"ב

נדיבות ונצלנות

הגמרא (בבא מציעא דף פו.) וכן המדרש (בראשית רבה מח') מבארים שכל פעולה ופעולה שאברהם עשה, השם יתברך שילם על כך לבניו בתקופת שהותו במדבר. בשכר שאמר להם "יוקח נא מעט מים" - זכו בניו לבארה של מרים שליוותה אותם במסעות. בשכר שאמר "ורחצו רגליכם" - יזכו בני ישראל שהשם ירחץ אותם לעתיד לבוא מטומאתם כפי שהתנבא ישעיהו בפרק ד'. ובשכר שאמר "השענו תחת העץ" - זכו בניו לענני הכבוד. בזכות שאמר "ואקחה פת לחם" - זכו למן, ובזכות "והוא עומד עליהם" - זכו שהשם הלך לפניהם!

צריך לשאול מדוע התורה מפרטת לפרטי פרטים אירוח של 3 אנשים בעוד את כל מפעלי החסד של אברהם אבינו ובתי התמחווי שהיו בבעלותו התורה מסכמת בארבע מילים בפרשה הקודמת: "ויטע אשל בבאר שבע?" לומדים מכאן חז"ל יסוד נפלא כי התורה מדגישה חסד שנעשה בין קירות הבית + חסד שלא נעשה עם נגיעה כל שהיא של כבוד או פרסום...

המשיל זאת הרב פינחס קזיוף הממחיש זאת: להצלת חיים של ילד נדרשו 500,000 דולר להוצאות רפואיות. טיסות, ניתוח בחו"ל, אשפוז והחלמה. הכסף שנאסף לא הגיע ל+ 100,000 דולר ומצב הילד יתדרדר מיום ליום. גבאי הצדקה נאלצו לפנות לר' שמעון הגביר ולבקש את תמיכתו. זה הסכים בתנאי שיפורסם הדבר בכל ערוצי התקשורת ופרסום בעיתונים ובמקומונים שר' שמעון הגביר הציל חיים של ילד בן שבע. בלית בררה נענו הגבאים לדרישתו וחיי הילד ניצלו.

באותו הרחוב של ר' שמעון הגביר גר יהודי בשם יוסף העני. לא שפר עליו מזלו כשכנו המוכבד וחי הוא 'מהיד לפה'. יום אחד כשיצא מקופת חולים פגש יהודי שנראה לחוץ. "מה קרה?" שאל יוסף העני את האיש שהשיב כי סוגרים את בית המרקחת בעוד מספר דקות וחסרים לו כמה פרוטות כדי לקנות תרופה ואם לא יקח את התרופה היום חייו בסכנה. יוסף העני לא חיכה לבקשה, וויתר על התרופה שלו ונתן את הפרוטות האחרונות שלו לבן שיחו ובכך הציל את חייו.

לאחר 120 שנה עלה ר' שמעון הגביר לשמים. איך שהגיע ראה הוא ספריות על גבי ספריות ומלאך עומד בכניסה. והמלאך מסביר לו בסבר פנים כי כאן רשומים כל המצוות שעשו האנשים במהלך חייהם" השיב המלאך בסבר פנים. "אם כך, ראה אם אני רשום בבקשה?" ביקש ר' שמעון לדעת. המלאך נגיש בהתלהבות ושאל: "מה המצווה שאתה רוצה לבדוק?". התברר מיודענו "אוהו... הצלתי חיים של בן אדם!". המלאך התרגש ואמר כי להצלת חיים יש ספר מיוחד המונח במקום שמור בהמשך המסדרון..."

לא אחד כמו ר' שמעון הגביר התמהמה. הוא רץ ונכנס להיכל מפואר בו ניצב על הבמה ספר ענק ושני מלאכים עומדים ניצבים לפניו. ביקש שמעון מהם: "הצלתי חיים בדקו אם אני רשום בבקשה". המלאכים שמעו את הסכום העצום ששילם האיש ופתחו בדרך הראשון ואכן בשורה השנייה נכתב שר' שמעון הגביר הציל חיים. כשראה זאת, ביקש לבדוק מי נכתב לפניו בספר. לאחר בדיקה השיבוהו: "יוסף העני שכנך במספר פרוטות בודדות הציל גם הוא חיי אדם!" התפעל ר' שמעון ותהה: "סליחה אמרתם שזה עולם האמת כאן? הכיצד הוא לפני?! חייכו המלאכים וענו בפשטות: "כאן אנו לא מסתכלים על הסכום אלא על המטרה שלשמה הוא ניתן. אתה ביקשת פרסום וקיבלת כבוד הוא עשה זאת לשם שמים!"...

זהו המשל והנמשל ברור: אברהם אבינו אומנם החזיק בתי תמחווי וכילכל אלפי אנשים וקרובם ליהדות. אך היה שם גם כבוד ופרסום והתורה לא מדגישה חסד שכזה. אבל בהכנסת האורחים המיוחדת שהייתה בזמן שאף אחד לא יצא מהבית - הכנסת אורחים לשם הכנסת אורחים התורה מפרטת ומדגישה כל דבר לפרטי פרטים והקב"ה נותן על כל פעולה שכר לבניו אחריו...

חז"ל אומרים שאברהם אבינו שחט להם שלושה בני בקר כדי לכבד אותם. אך פלא גדול כאשר מגיע אברהם להשקותם מים הוא "מתקמצן", כפי שנאמר: "יוקח נא מעט מים" והרי ביום חם (שהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה), נדרשת שתייה מרובה א"כ מדוע נתן אברהם רק מעט מים ולא כפי שנהג ביתר הדברים?! אם נתבונן בהתנהגותו של אברהם אבינו, יכולים אנו לראות כי בא ללמדנו שאדם צריך להקפיד על קיום תורה ומצוות ואולי להחמיר על עצמו בקיום המצוות.

אך יש לדעת כי זה טוב ונכון רק כאשר האדם עושה זאת על חשבונו שלו ולא על חשבון זולתו. כמו שנאמר "ואל הבקר רץ אברהם, ואקחה פת לחם, ויקח חמאה וחלב", אבל בדברים שנעשו על ידי שליח (אלעזר עבדו), ולא על ידי אברהם עצמו, בזה זוהר אברהם אבינו וביקש רק לפי הצורך ולא "הידר" על חשבון אחרים, ולכן המים שהוגשו לאורחים, שהובאו על ידי שליח, כמו שנאמר: "יוקח נא" שמשמעותו על ידי שליח, נאמר רק "מעט מים" לפי הצורך המתבקש לאורחים ולא מעבר לכך, כיון שזה על חשבון טרחתו של אחר...

בעניין הזה מסופר על ר' ישראל מסלנט 'פעם אחת הגיע לבית כנסת קטן בוויילנא, להתפלל תפילת מנחה. המתפללים נטלו ידיהם בשפע של מים, ואילו ר' ישראל הרטיב את ידיו בפחות מרביעית. תמהו המתפללים: "האם אין כבודו נוהג ליטול ידיו לפני התפילה?" ענה להם ר' ישראל: "בוודאי, אולם את המים מביא השמש, ואין אני רוצה שיטרח עבורי יתר על המידה... זאת למדתי מאברהם אבינו, שאמר "יקח נא מעט מים", בכל הדברים, נהג אברהם אבינו באורחיו ברוחב יד: שלוש סאים קמה סולת, שלשה ראשי בקר כדי להאכילם שלש לשונות בחדל. ומדוע במים, הוא ממעט? אלא, כבר לימדנו חז"ל (במסכת בבא מציעא שם) כי את הסולת והבקר לקח אברהם אבינו בעצמו, ואילו את המים, נתן להם ע"י שליח, משום כך, לא רצה אברהם אבינו להטריח את השליח יתר על המידה, ולכן אמר: "יוקח נא מעט מים". צריך לקיים מצוות בהידור אך לא על חשבון אחרים..."

מעשה זה למדים אנו דבר חשוב בהנהגות האדם והצורך בהתייחסותנו לעשיית כל מצווה ומצווה שתהיה אך ורק על חשבוננו שלו ולא על חשבון זולתנו...

בשנת 2047 היה מילת אברהם אבינו והמעשה שמוכר בתחילת הפרשה עם המלאכים וסדום, בשנת 2048 הלך אברהם לגור בארץ פלשתים למשך של 25 שנה, בשנת 2085 היתה עקידת יצחק ויצחק היה אז בן 37 שנה ואברהם היה בן 137 שנה, אמנם תוס' יבמות דף ס"א: הביא בשם מדרש דיצחק היה בן 26 בשעת העקידה, ולדברי תוס' רבקה שגולד מיד אחר העקידה היתה בת י"ד שנה בשעה שלקחה יצחק ולא בת ג' כמבואר בשאר מדרשי חז"ל.

נחלקו המפרשים מתי היתה מילת אברהם, צפסיקתא רבתי וכן צפ"ש ונלוהמה"ק מצואר דהמלאכים באו בחג הפסח ולכן אמר אברהם מהרי וגו' לושי ועשי עוגות, וכן בלוט כ' ומצות אפה ויאכלו, אמנם תוס' ר"ה דף י"א. בד"ה אלא, כתב די"א שהיה ביוכ"פ עיי"ש, ובאמת בשניהם מציינו בתורה שנקרא בשם עצם היום הזה [ביציאת מצרים ולגבי ועניתם את נפשותיכם].

עוד נחלקו מדרשי חז"ל מתי היתה עקידת יצחק לדעת הפסיקתא רבתי היה העקידה ביום א' תשרי ולכן קורין ברה"ה פרשת העקידה, צפ"ש יקאנטי וכן משמע צמלק תנחומא היה העקידה ביוכ"פ, ולדעת המדרש בשמות ט"ו י"א היה העקידה בפסח יום הולדת את יצחק.

[צפ"ש דברי יואל כתב צ"ש צפ"ש נזה"ק לבאר איך שייך כ"כ חילוקי דיעות בדבר התלוי בזמנים שונים, כי אומרים בתפילה משנה עתים ומחליף את הזמנים, שלפעמים יכול להאיר בזמן א' הארה של זמן אחר, ויכול להיות שבחודש ניסן היה אז מאיר הארה של ר"ה או של יוכ"פ וכיוצא ב].

ונקובץ פרי פי ראייתו מרמ"א מייזליץ שליט"א שכתב חשבון נפלא שאברהם אבינו היה מסופק אם דינו כב"נ או כישראל ונפ"מ אם יכול לעבר שנה שלוחה צריכים ב"ד ישראל כמצואר צמ"צ הל' קידוש החודש, ממילא נקט שני חשבונות, והנה יש י"א ימים בין חודש החמה לחודש הלבנה, ובן מ"ח שנה הכיר אברהם את בוראו, וממילא בהיותו צ"ט שנה יש נ"א שנה, נ"א פעמים י"א הוא תקס"א ימים שזה שנה וחצי, נמצא שבאותה התקופה היה מציאות שחודש ניסן וחודש תשרי יהיה בבת אחת לחומרא ודפ"ח.

איתא בב"מ דף פ"ו: כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו עשה הקב"ה לבניו בעצמו וכל מה שעשה אברהם ע"י שליח עשה הקב"ה לבניו ע"י שליח, א] ואל הבקר רץ אברהם – ורוח נסע מאת ה', ב] ויקח חמאה וחלב – הנני ממסיר לכם לחם מן השמים, ג] והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו – הנני עומד לפניך שם על הצור, ד] ואברהם הולך עמם לשלחם – וה' הולך לפניהם יומם, אבל מה שאמר ע"י שליח יקח נא מעט מים שילם להם ע"י שליח שנאמר והכית בצור ויצאו מים ושתה העם.

עוד איתא צמלק [פמ"ח] דשלשה מלאכים נדמה לו לאברהם א' בדמות סדקי [מוכר פת] והשני כדמות נוטי [ספן] וא' כדמות ערבי, וכ' צפ"ש אור תורה דמבואר בגמ' חולין דף צ"א דרחבו של מלאך הוא שני אלפים פרסי, ובפסחים דף צ"ד מבואר דהעולם הוא שיתא אלפי פרסי, וכתב שם תוס' דשליש העולם הוא ים שלישי מדבר ושליש ישוב, וממילא מוכן דמלאך א' נדמה כספן כנגד הים וא' כערבי יושבי מדבריות וא' כמוכר פת לישוב העולם. "והנה שלשה" בגימטריא "אלו מיכאל גבריאל ורפאל"

וירא אליו ה':

הקשו המפרשים למה לא כתב וירא ה' אל אברהם, שבדרך כלל מציינו שמזכיר את השם וכאן לא הוזכר רק השם רק אליו בלבד, ועוד הקשו על מש"כ רש"י שבא לבקר את החולה ואח"כ הביא רש"י פירושו של ר' חמא שהיה יום שלישי למילה ובא לשאול בשלמו, ולכאורה זה כפל לשון דהיה אפשר להביא מיד

דברי ר' חמא שהיה יום שלישי למילה ובא לבקר, ולמה הוצרך רש"י להקדים שבא לבקר את החולה ואח"כ להביא שהיה יום השלישי למילה, וי"ל דידוע מה שאמרו חז"ל בנדרים דף מ. מנין שהשכינה שרויה למעלה ממסתו של חולה שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי, וא"כ הקב"ה מבקר כל חולה אפילו אינו אדם חשוב ובעל מדרגה, לכן הוזכר כאן וירא אליו ה' ולמה לא הוזכר שם אברהם להורות שהקב"ה בא לבקר לא רק משום שהיה אברהם הצדיק אלא משום שהקב"ה בא לבקר כל חולה יהיה מי שהוא, ואח"כ הוסיף ר' חמא שהיה יום שלישי למילה ובא לשאול בשלמו, שזה היה ענין של הוספה יותר מהביקור חולים הרגיל, וזה היה לכבוד המצוה הגדולה שעשה והוא הברית מילה.

ויעא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו:

יש לדייק למה כתב התורה דוקא הלשון "עליו", ושמעתי מכז' אלמו"ר ז"ל כי בא להורות לנו דרך במידת החסד, בדרך כלל כשעני בא אל עשיר אף שהעשיר נותן לו צדקה מכל מקום הוא מרגיש שהוא הנותן והמשפיע והעני המקבל, אבל האמת הוא שיותר מה שהעשיר עושה לעני העני עושה טובה עמו שמזכה אותו במצוה גדולה אשר הקין קיימת לעולם הבא עולם הנצחי, והעני הוא המשפיע להעשיר, ואברהם אבינו כשהרגיש שבאו אורחים אליו הרגיש שהם עליו שהם המשפיעים והוא המקבל, וזה עיקר גדלות של מידת החסד והצדקה.

באלו"ה מרמא:

צפ"ש הוא שנתן לו עצה על המילה לכך נגלה בחלקו, והקשו כל המפרשים למה היה אברהם אבינו צריך לשאול עצה על המילה לאחר שציוה אותו השי"ת לעשותו, וצפ"ש עטרס שלמה ולהגה"ק האלמו"ר מוהר"ש מצאנז' ז"ל] תי' עפי"ד רש"י בתחילת פרשת העקידה עה"פ קח נא את בניך אין נא אלא לשון בקשה עמוד לי בנסיון זו כדי שלא יאמרו הראשונות אין בהם ממש, ויש להבין א' למה היה הקב"ה צריך לבקש מאברהם ע"ז ממנ"פ אם זה נסיון אזי אברהם יש לו הבחירה לעשות כמו שרוצה, ב' אפילו אם לא יעמוד בנסיון זו האם בשביל זה הראשונות אין בהם ממש, ותי' שהכונה הוא שהקב"ה רצה שאברהם אבינו לא יעשה הענין בבהלה, כי לפעמים האדם נתרגש ונתפעל ועושה דבר חשוב, אבל אין זה מראה על עצמותו ומהותו שבעצם רוצה לעשותו, אלא "עס האט עהם געחאפט א נערוו", משא"כ מי שעושה דבר גדול בישוב הדעת ולאחר התבוננות ה"ז סימן על אמיתית הכונה וזה מראה על מהותו, לכן אמר הקב"ה לאברהם עמוד לי בנסיון פי' על תעשה ענין זו בחפזו על בעמידה בישוב הדעת כדי שלא יאמרו הראשונות אין בהם ממש שעשה הכל בבהלה ובשגועו, אלא זה יהיה הוכחה שהכל עשה בישוב הדעת כי זה מהותו לעשות רצון הבורא ית"ש.

ובזה יובן למה שאל עצה על המילה, כמצואר צמ"צ שהטעם למה צריכים לספר ביציאת מצרים בליל פסח בדרך שאלה ותשובה כי ע"ז מתברר הדבר יותר, ולכן אברהם רצה שיעשה מעשה המילה בישובה הדעת ובהתבוננות, לכן שאל ממרא דרך שאלה ותשובה כדי שיתברר שעשה הענין בישוב הדעת ולא בחפזו, וזה מראה על חביבות הדבר אצל אברהם.

וירא אי אל תעבור מעל עבדיך:

ופרש"י שביקש מהקב"ה שימתיך עד שיכנס האורחים ומכאן אמרו חז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, וקשה מנא ידע אברהם דאמרינן האי כללא דגדולה הכנסת אורחים וכו', ותי' הרה"ק מהר"ש מפטיאלווק ע"ז כי אברהם ראה שהקב"ה הוציא החמה מנרתיקה ונעשה חום גדול כדי שלא להטריחו באורחים, אמנם עתה שהקב"ה אצלו אם ההלכה הוא שבשעת קבלת פני השכינה אין לקבל אורחים היה אפשר לצנן אז השמש שלא יהיה חום כל כך כי בלאו הכי אינו יכול לקבל אורחים מחמת שהשכינה אצלו, וע"כ הבין אברהם שאפילו אם הקב"ה אצלו עדיין יש לקבל אורחים ולכן נשאר השמש חום גדול כדי שלא להטריחו.

עו"ל דמנא ידע דהכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, כי ברש"י בתחילת הפרשה כתיב ישב כתיב חסר ו'

שביקש לעמוד א"ל הקב"ה שב, ביאור הענין שהוא היה יושב ומצפה פתח האוהל לאורחים כיון שראה השכינה מיד עמו, א"ל הקב"ה "שב" פי' תמשיך לישב בפתח האוהל כי זה יותר מקבלת פני השכינה, ולכך כתיב אח"כ וירץ לקראתם מפתח האוהל דהיינו מה שרץ לקראתם היתה בשביל ששמע שמקב"ה שהוא ימשיך לישב בפתח האוהל.

ושמעתי נקש האלמו"ר הקדוש מהרז"ל מצאנז' ז"ל הי"ד
הצדיק מקדש את אבריו שרואה רק מה שצריך לראות, וכיון שאברהם אבינו ראה השלשה אנשים, א"כ הבין שאף שהוא עומד באמצע קבלת פני השכינה, אבל כיון שראה אותם בודאי מוכרח לראותם, ממילא וירא [לשון הבנה כמבואר ברש"י] וירץ לקראתם הבין שצריך לקיים הכנסת אורחים ולקבלם אפילו אם הוא באמצע קבלת פני השכינה.

ואקחה פת לחם:

היה צריך לכתוב ואתנה פת לחם, וי"ל דצדקה הוא טובה גדולה עבור הנותן ומבואר בזה"ק שאם הקב"ה אוהב א' ורוצה שינצל ממקרה רעה, מזכהו בעני הגון וצדקה מציל ממות, לכן רמז להם אברהם "ואקחה", דהיינו מה שאני נותן לחם צדקה וחסד זה מה שאני לוקח לעצמי לטובתי, וכן ויקחו לי תרומה שזה טובה לבני ישראל. עו"ל כי איתא בחז"ל שמין א' שאל את ר"ע אם הקב"ה רוצה שישאל יהיו נימולים למה לא ברא אותן נימולין, ותי' לו בא וראה לחם שהקב"ה ברא חטים ורוצה שהאדם יעבוד ויעשהו ללחם, כמו"כ הקב"ה ברא התינוק ערל ורוצה שיקיים מצוה של מילה, לכן אברהם שחשב שהם ערביים שבא לצחוק על המצוה שעשה, ולקח לחם להראותם כמו שהראה ר"ע לאותו מין הנ"ל.

יקח נא מעט מים:

הקשו המפרשים על אברהם אבינו גדול המעש והחסד למה קמץ על המים ואמר רק מעט מים, הלא בודאי היה לו הרבה מים, ושמעתי מהאלמו"ר מקלוזענבורג ז"ל שתי' בדרך דרוש, שידוע טענת המלאכים בשעת קבלת התורה תנה הודך על השמים, אמר להם משה הלא אכלתם בבית אברהם בשר בחלב וא"כ עברתם כבר על דברי תורה, והנה לכאורה בתורה לא כ' שאכלו בשר בחלב אלא שאברהם נתן לפניהם חמאה וכן בקר, ואולי אכלו חלב קודם בשר שזה מותר, אמנם בשו"ע סימן פ"ט כתב שאם אוכלין בשר אחר חלב צריכים לרחוץ הידים שיהיו נקיים לגמרי, לכן התחכם אברהם ונתן להם רק מעט מים לרחוץ הרגלים ולא יהיה מספיק לרחוץ בין חלב לבשר, כדי שאחרי כן יהיה למשה טענה שלא נזהרו ברחיצת הידים בין חלב לבשר, ומטעם זה נוהגין לאכול מאכלי חלב בשבועות כדי ליהזר במיוחד בהלכה זו שעל ידה זכינו להתורה הקדושה.

יקח נא מעט מים:

פרש"י ע"י שליח, וקשה הא הכל עשה בעצמו ע"י זריזות כי מצוה בו יותר מבשלוחו, וכאן עשה דוקא ע"י שליח, וראיתי לתרץ שאברהם חשב שהם עובדי ע"ז שהם משתחווים לאבק ורגלים לכן רצה לרחוץ הרגלים, והנה קיי"ל המבטל ע"ז צריך להיות דוקא עכו"ם ולא ישראל שאינו מאמין בע"ז, לכן הוצרך לעשות ע"י שליח דהיינו עכו"ם שהוא יבטל הע"ז.

ועוד י"ל דידוע האבות הקדושים קידשו אבריהם כל כך עד שבטבעם עשו רק רצון השי"ת ולא היו יכולים לעשות דבר שהוא כנגד רצונו, [כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו], וכמו שמצינו בעקידת יצחק כ' וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו, דלכאורה קשה אם לוקחין דבר למה צריך לכתוב ששלח את ידו הלא אי אפשר ליקח בלי שליחות יד, אלא הכונה הוא שאבריו של אברהם היו יכולים לעשות רק רצון ה' וכאן לא היה רצון ה' שישחוט את בנו, ממילא אבריו של אברהם לא עשאו ממילא הקיחה של המאכלת רק אברהם היה

צריך לעשות פעולה מיוחדת כנגד טבעו לשלח את ידו וליקח את המאכלת, וכן מצינו במשה רבינו וירם משה את ידו ויך את הסלע, דג"כ קשה הלא אי אפשר להכות בלי הרמת יד, ולמה הוצרך לכתוב וירם משה את ידו, אלא כיון שהיה נגד רצון השי"ת לא עשה זאת מטבעו רק הוצרך להרמת יד מיוחדת, וכיון שהביא מים לרחוץ רגליהם כי חשב שהם ערביים אבל האמת היה שהם לא היו ערביים וממילא לא היה רצון השי"ת בקיחות מים לרחיצת רגליהם, אמנם הוא לא הבין הענין כי סוכ"ס חשב שהם ערביים, לכן עשה ע"י שליח, אבל בעצמו לא היה יכול לעשותו דבר שאינו רצון השי"ת.

ויאמרו אליו איה שרה ואשתך ויאמר הנה באוהל:

שמעתי שהמלאכים בשמים ידעו שיש צדיק גדול בעולם הזה המקיים את כל הבריה [כמאמר חז"ל על בהבראם בזכות אברהם], וכשירדו לעולם חשבו שימצו את אברהם עוסק בנסתרות ודברים נשגבים, וכאן ראו שהוא רץ אל הבקר ויקח חמאה וחלב, ועוסק בעניני גשמיות, חשבו שהוא צדיק נסתר, ורצו לשאול את אשתו שרה אולי היא תגיד להם מגדלות של אברהם, אמרו להם אברהם שגם שרה באוהל, היא ג"כ צנועה ולא תגיד מדברים הנסתרים שביניהם.

והי פקד את שרה:

חסידים מספרים שבתה של הרה"ק מקאמנאק ז"ל לא היתה לה זרע של קיימא, פעם א' הגיע לעיר הרה"ק מצאנז' ז"ל ואביה שליחה אצלו לקבל ברכה, השיב לה הרבי יש סגולה גדולה ונפלאה להיושע בבנים, והוא להיות בשמחה גדולה תמיד, ויש לי ראייה מן התורה מן הנביאים ומן הכתובים, מן התורה דכתיב ותצחק שרה בקרבה ואח"כ וה' פקד את שרה, מן הנביאים דכתיב רני עקרה, מן הכתובים דכתיב מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה, היא היתה חכמה גדולה ושאלה א"כ למה היה טענה על שרה שצחקה הלא עשתה סגולה אמיתית להיות בשמחה, השיב לה הרבי אמת שהסגולות מועילות אבל זה רק כשמקבלים ברכה מצדיק צריכים סגולות, אבל אם הקב"ה בעצמו מבטיח אין צורך לסגולות אפילו לסגולה זו, רק להאמין ולבטוח שיקיים דיבורו.

וירש את האמה הזאת ואת בנה:

החפץ חיים מסביר ששרה רצתה לגרש את ישמעאל כדי שלא ילמד יצחק ממעשיו הרעים, ואברהם חשב להיפוך שיהיו יחדיו כדי שיצחק ישפיע על ישמעאל לטובה, אמר הקב"ה כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, כי יותר יש לחשוש שישמעאל ישפיע על יצחק מאשר להיפוך.

במעשה אברהם אבינו עם אבימלך:

כתיב שאבימלך אמר לאברהם "השבעה לי באלקים הנה" לשון רבים, ופי' הרה"ק מהר"י מצנעלז' ז"ל שאבימלך ביקש מאברהם שישבע בהרבה אילים שהיה לו לאבימלך, אבל אברהם השיב לו "אנכי אשבע" אני עושה שבועה רק בשם אנכי ה' אלקיך ולא בשאר דברים שאינם שוים כלום דהיום כאן ולמחר אינו, אבל הקב"ה חי וקיים לעולם ועד, ועל זה השיב אבימלך "לא ידעתי את הדבר הזה וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום", שמעולם לא שמעתי ממלך יחיד ומיוחד הקב"ה.

באל"ף ממרא:

פרש"י שממרא היה לו הזכות שיבוא הקב"ה בחלקו מפני שנתן לאברהם עצה על המילה, והקשו כל המפרשים איך שייך לומר על ראש המאמינים שישאל לממרא לקיים מצות השי"ת, וכספר חזקוני כתב ששאל אותם דעתם רק מפני שרצה לדעת אם להמשיך הידידות עמהם שאם יאמרו לו שלא יעשו יצטרך להיפרד מהם, וממרא היה היחיד שעמד אתו לכן נשאר ידיד של אברהם, ועוד כתב די"ל שעצה הוא מין רפואה כמבואר בשבת

שדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד לעוה"ב שדומה ליום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו,

ויטע אשל בנבאר שבע:

ופרש"י שאברהם לימד את העם לברך אחר האכילה, ואולי י"ל טעם הדבר, וגם למה דוקא כאן מבואר הדרך איך הדרך אברהם את העם, י"ל בהקדם מה שמבואר במדרש שכריתת הברית עם אבימלך גרם לעיכוב קניית עיר ירושלים כמבואר בשמואל ב' שדוד לקח את ירושלים וסילק את הצלמים שהעמידו בני היבוסים להראות על כריתת הברית בין אברהם לאבימלך, והטעם שאברהם עשה כן י"ל דהנה בבהמ"ז אנו מזכירים ירושלים ומלכות בית דוד, כי יסודו הוא הכרת הטוב, ועיקר גילוי ההכרה להודות ולהלל בא דוקא ע"י דוד המלך ע"ה, כי בית המקדש הוא מקום שמשגיגים את גדלות הבורא ית"ש, ענין קרבן התקרבות וכו', ולכן המתין אברהם עד דוד, וזהו סוד ברכה אחרונה שלא יהיה בכלל וישמן ישורון ויבעט פכן תאכל ושבעת ושכחת וגו', ולכן אחר אבימלך מזכיר ענין ברכה אחרונה, דברתי גם על חשיבות פסוקי דזמרה ובמיוחד בשת אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך דקאי על שבת קודש בתחילה כואו ונצא בחצר ואח"כ נשבעה בטוב ביתך ענין ושבענו מטוביך שירגיש השובע בא מטוביך וזהו ענין אמירת נשמת.

ויטע אשל בנבאר שבע:

ענין אכילה ושתייה בעת חתונה כי כבר ביארנו ענין ויטע אשל שנתחדש ענין התפילה בעת אכילה ושתייה ששם רואים השגחת הבורא וזוהו חלוק ישראל לישמעאל, ולאחר אבימלך ושבע כבשות שלא נתבטלו עד שבא דוד בירושלים מקום אכילת בשר ומעש"ש לפני ה"א ושמחת וכו', וזה שייך בחתונה ודוקא ביצחק ויעקב ולא מצינו שום אריכות אודות שרה ורבקה כי עדיין לא נתחדש ענין זו, ואכלת אוכל ושבעו והללתם וגו' ולא יבושו עמי לעולם.

ויקרא שם בשם ה' קל עולם:

וברש"י ענין הברכות למי שאמר והיה העולם ולמה דוקא כאן לפי שמזכיר מקודם והכיח אברהם את עבדי אבימלך על גזילת באר המים אבימלך חסרון הכרת הטוב למה שעשה אברהם בשבילו, וכן הוא ענין הברכות ע"י ברכות ל"ה שאכילה בלי ברכה היא גזילה וגזול מנסת ישראל, ופעם הראשון שהוזכר תיבת גזל בתורה היא כאן צספר החינוך שענין המלך בברכה שהקב"ה המלך להזמין הטובה למה שצריך לו וכל הנאה שיש לאדם הוא בהשגחה פרטית.

איל "אחרי" זאוז בסבך:

קשה למה כ' אחר, אלא ידוע שעקידת יצחק עומד לבני ישראל לכל הדורות ואברהם אבינו ראה ברוח קדשו חטא העגל ורצה שעקידת יצחק יגן לזה, והנה האותיות אחר סבך הם עגל [אחר ס' ע' אחר ב' ג' אחר ר' ל'] והתפלל שזה יהיה כפרה על חטא העגל שהוא אחר סבך כנ"ל.

צספר אולר חיים מביא שבשעה שחתמו החרם כנגד החסידיים באו להגר"ח מוולוז'ין ז"ל שגם הוא יחתום על החרם, וסירב בהחלט וטענו אותו הלא רבו הגר"א היה מתנגד להם, אמר הגר"ח הקב"ה ציוה לאברהם אבינו להעלות בנו יצחק לעולה ולשחטו, ציוו זה נתן הקב"ה בעצמו, כי כל זמן שלא שומעים מהקב"ה בעצמו רק על ידי שליח אפילו מלאך, אסור לפגוע לרעה בשום יהודי, אבל על שלא ישחוט היה מספיק מלאך.

דף ע"ו לגבי שיעורי הוצאה בשבת עיי"ש וזהו שנתן לו עצה דהיינו רפואה כדי שלא ירגיש יסורים מן המילה, ונר"ס כתב ששאל אותם האם יעשה בפרהסיא או בצינעא, וממרא אמר לו שיהיה קידוש השם אם יעשה בפרהסיא.

חידוש גדול איתא צספה"ק מנחם ליון מהרה"ק הרצי רבי מנחם מענדל מרימונוב ז"וק"ל שהמלאכים הגיע לאברהם בסוכות כמבואר במדרש על הפסוק והשענו תחת העץ, ונשואו שם עד פסח כמש"כ במדרש עה"פ ומצות אפה ויאכלו, ומישוב שני המדרשים, והיו המלאכים משך כל החורף אצל אברהם, ואולי יש רמז אחר תעברו בגימ' עה"כ עד בין הערבים ערב הפסח.

באשת לוט כתיב ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח, ובפשטות הכונה שהיא נתהפכה למלח ומדברי הגמרא ברכות דף נ"ד: משמע דהנציב היתה קיימת בימיהם דאיתא שם הרואה אותה מברך ברוך דין האמת, וצפיקי לר"א איתא שבכל יום הבהמות אוכלין את הנציב מלח ובבוקר הבא שוב נעשית נציב, אמנם ראיתי בצרנאל וכן צספר חזקוני שכתב דביאור הפסוק הוא ותבט אשתו מאחריו ותהי כל ארץ סדום נציב מלח.

והי פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה' לשרה כאשר דיבר:

יל"ד על כפל הלשון וגם למה שינה מלשון רכה ללשון קשות, וה' הוא ובית דינו יל"ע ביאור הדבר, ונ"ל בהקדם יקח נא מעט מים ומתפללין בתפילת גשם זכור הנולד בבשורת יקח נא מעט מים, יש להסביר הענין דמה שאמר אברהם יקח נא היה גם תפילה, וכן משמע המשך הפסוק לפי השיטה דפסוק הקודמת קאי על ה', ובשעה שהיה מקרב אנשים לעבודת השי"ת התפלל עליהם שהקב"ה יערה עליהם רוח טהרה ממרום ושיתרבה כבוד שמים ושיזכו לחיים נצחיים, וזהו יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם, וכמו שהתפלל על סדום ועל ישמעאל וכו', וזהו ג"כ בכלל המתפלל בעד חבירו והוא צריך לאותו דבר, כי עיקר תועלת הבנים הוא לרבות כבוד שמים כידוע דכתיב הריקאנטי שברבוי בנים מקיימים מצות קידוש שם שמים, ומזכירים ענין זו בתפילת גשם, וזהו וה' הוא ובית דינו דהיינו המלאכים שראו עבודת אברהם אבינו פקד את שרה כאשר אמר כאשר התפלל עליהם כמבואר בב"ק צ"ב, אבל יש כאן שני ענינים עצם הלירה היה מויקח נא מעט מים, וההריון בנקל משום תפילת אבימלך כמבואר בתוס' שם, [וע"ע במחלת מרדכי ענין מעט מים דקאי על הלימוד שלוקחים ממים כונס כנד מי הים שהקב"ה משגיח על העולם שלא ישטף ממים ומזה יראו מה' כל הארץ, וצמח"ס ט"ב יום א' דסוכות בענין החילוק בין עובר ושב להולכי דרכים עיי"ש].

בזית יוסף הלכות שבת סימן רצ"ב הביא על התפילה שאנו אומרים במנחה אתה אחד ושמן אחד וכו' אברהם יגל יצחק ירנן שאיתא במדרש שכשאמר אברהם ליצחק השה לעולה בני מיד ירנן יצחק ואמר שירה ומה שירה אמר שירה על קרבן, ונראה ענין השירה בהקדם הגמ' חולין צ"א: אין מלאכי השרת אומרים שירה עד שישראל אומרים שירה למטה שנאמר בך יחד כוכבי בוקר [פרש"י ישראל המשולים לכוכבים] והדר ויריעו כל בני אלקים, ובחגיגה דף י"ב: איתא שבעולם הנקרא מעון מלאכים חשות ביום וישראל אומרים שירה, שנאמר יומם יצוה ה' חסדו וגו', והענין הוא כי בני ישראל המתגברים על יצום ויש להם נסיונות ואעפ"כ דבקים בהשי"ת זה דרגה יותר גבוה ממלאכים, ולכן אמר יצחק שירה שנתעלה בדרגה יותר גבוה ממלאכים, וכמבואר בגמ' חגיגה שם כל העוסק בתורה בעוה"ז

לרפואת הבחור עמרי בן דברת לרפ"ש בקרוב בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו

לע"נ

הרה"ח ר' פינחס בן הרה"ח ר' בנימין ביינוש חזקוני זצ"ל

אשר הלך לעולמו לאחר שהודכן ביסורים קשים וקבלם באהבה בשב"ק פ' שמיני לסדר 'בקרובי אקדש' - כו ניסן תשע"ז

